

महाराष्ट्र विधानपरिषद
दिवसाच्या कामकाजाचा क्रम
सोमवार, दिनांक १७ मार्च, २०२५
(दुपारी १२.०० वाजता)

एक : (क) प्रश्नोत्तरे

(ख) दिनांक १३ मार्च, २०२५ रोजीची तारांकित प्रश्नोत्तराची यादी सभागृहाच्या पटलावर ठेवणे.

दोन : कागदपत्रे सभागृहाच्या पटलावर ठेवणे —

(१) मुख्यमंत्री : (क) "महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ सूत्रधारी कंपनी मर्यादित यांचा सन २०२१-२०२२ या वर्षाचा सतरावा वार्षिक अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतील.

(ख) "महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग यांचा सन २०२३-२०२४ या वर्षाचा वार्षिक प्रशासन अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतील.

(२) उप मुख्यमंत्री तथा नगरविकास, गृहनिर्माण मंत्री : (क) "शहर व औद्योगिक विकास महामंडळ महाराष्ट्र मर्यादित (सिडको) यांचा सन २०२०-२०२१ या वर्षाचा एकावनावा वार्षिक अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतील.

(ख) "झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण, पुणे व पिंपरी चिंचवड क्षेत्र, पुणे यांचा सन २०२२-२०२३ या वर्षाचा वार्षिक लेखा अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतील.

(३) पर्यावरण व वातावरणीय बदल मंत्री : "महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ यांचा सन २०२२-२०२३ या वर्षाचा वार्षिक लेखा परिक्षण अहवाल" सभागृहासमोर ठेवतील.

तीन : (क) म.वि.प. नियम ९३ अन्वये सूचना — (असल्यास)

(ख) म.वि.प. नियम ९३ अन्वये सूचनांची निवेदने —

(बुधवार, दिनांक १२ मार्च, २०२५ रोजीच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेले प्रलंबित म.वि.प. नियम ९३ अन्वये सूचनेचे निवेदन (अनुक्रमांक १)):-

(१) श्री.अंबादास दानवे, वि.प.स. यांच्या पुढील निकडीच्या सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावरील सूचना क्रमांक २ वर उप मुख्यमंत्री निवेदन करतील :-

"छत्रपती संभाजीनगरमध्ये उन्हाळ्याची सुरुवात होताच शहरातील अनेक वसाहतींमध्ये बोअरवेल आणि विहिरींमधील पाण्याची पातळी घटू लागल्याने नागरिकांना पाणीटंचाईचा मोठा सामना करावा लागत असल्याबाबत."

(२) श्री.सचिन अहिर, वि.प.स. यांच्या पुढील निकडीच्या सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावरील सूचना क्रमांक ४ वर मुख्यमंत्री निवेदन करतील :-

"गडहिंग्लज उपविभागातील गडहिंग्लज, आजरा, चंदगड, भुदरगड (जि.कोल्हापूर) या तालुक्यांमध्ये राजरोसपणे मटका, जुगार, गोवा बनावटीची दारु, गावठी दारु, गांजा, काही कॅफे व लॉजमध्ये छुपा अनैतिक उद्योग सुरु असल्याबाबत."

(३) श्री.अंबादास दानवे, वि.प.स. यांच्या पुढील निकडीच्या सार्वजनिक महत्वाच्या विषयावरील सूचना क्रमांक ३ वर पणन मंत्री निवेदन करतील :-

"विदर्भातील कापसापाठोपाठ सोयाबीन हे प्रमुख पीक असून, शासकीय खरेदी थांबताच त्याच्या बाजारभावात झालेली मोठी घसरण."

चार : लक्षवेधी सूचना — (म.वि.प. नियम १०१ अन्वये) —

(बुधवार, दिनांक १२ मार्च, २०२५ रोजी दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेल्या प्रलंबित लक्षवेधी सूचना) — [अनुक्रमांक (१) ते (४)]

(१) श्रीमती चित्रा वाघ, सर्वश्री प्रसाद लाड, प्रविण दरेकर, वि.प.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे महिला व बालविकास मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्याय निर्णयानुसार राज्यात महिलांवर होत असलेल्या लैंगिक छळाच्या घटनांबाबत शासनाने विशाखा समिती स्थापन करण्याबाबत निदेश देणे, उक्त निदेशानुसार राज्यात शासकीय व खाजगी आस्थापनांमध्ये कामाच्या ठिकाणी विशाखा समिती स्थापन करून त्यात आस्थापना प्रमुखाने यासाठी योग्य असलेल्या व्यक्तींमधून विशाखा समिती स्थापन करण्याची मार्गदर्शक तत्वे नमूद करणे, मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्याय निर्णयानुसार राज्यात कामाच्या ठिकाणी महिलांवर होत असलेल्या लैंगिक छळाबाबत विशाखा समिती स्थापन करण्याचे बंधनकारक असणे, असे असूनही काही ठिकाणी या समित्या स्थापन करण्यात न येणे, तर काही ठिकाणी या समित्यांना उक्त आस्थापनांमधून योग्य ते कार्यालय उपलब्ध करून देण्यात न येणे, त्यामुळे महिलांना त्यांच्यावरील छळाची तक्रार करण्यासाठी योग्य ते कार्यालय उपलब्ध नसल्यामुळे तक्रारीविनाच पिढित महिला रहात असून सदरहू बाबतीत महिलांनी तक्रारी न केल्यामुळे त्यांच्यावर झालेला अन्याय निमूटपणे सहन करीत असणे, काही ठिकाणी अशा प्रकरणात कारवाई झाल्यास महिलांवर अंकुश ठेऊन त्यांची कामाच्या ठिकाणाहून अन्य ठिकाणी बदली करण्यात येणे अथवा त्यांना कामावरून काढून टाकण्याची घटना घडणे, यावर शासनाचे कोणतेही नियंत्रण नसल्याने महिलांवर अन्याय होणे, महिला न्याय मागत असताना त्यांना न्याय मिळत नसल्याने त्यांच्यामध्ये असुरक्षिततेची भावना निर्माण होणे, तसेच महिलांवर कामाच्या ठिकाणी लैंगिक छळाची अनेक प्रकरणे निर्णयाविनाच राहिली असणे तसेच निर्णय झालेला असताना देखील तो योग्य न होणे, या प्रकरणी शासनाने विशाखा समितीच्या स्थापनेबाबत निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांची कठोर व काटेकोरपणे अंमलबजावणी करण्याची आवश्यकता, यावर शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(२) **श्री.शशिकांत शिंदे, वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) मंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-**

"राज्य शासनाने सार्वजनिक बांधकाम विभागामार्फत रस्त्यांच्या कामांची निविदा प्रक्रिया राबविण्यात येणे, सदर निविदा प्रक्रियेमध्ये प्रमुख जिल्हामार्ग, राज्यमार्गच्या विशिष्ट लांबीमधील निरनिराळ्या साखळी क्रमांकावर वेगवेगळी कामे मंजूर झाली असल्यास एकत्रित निविदा

काढण्यात यावी अन्यथा एकत्रित निविदा मागवू नयेत असे दिनांक १७ डिसेंबर, २०१६ रोजीच्या शासन निर्णयात स्पष्ट नमुद केलेले असतांनाही सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या अधिकाऱ्यांकडून सदर शासन निर्णयांचे होत असलेले उल्लंघन, सार्वजनिक बांधकाम विभाग सातारा यांनी सन २०२३-२४ मध्ये ई-निविदा क्र.५९ व निविदा क्र.३२ काढणे, सार्वजनिक बांधकाम विभागामार्फत मंजूर असणारी कामांची अंदाजपत्रके तयार करतांना रस्त्याची लांबी, सर्व मान्यता, निविदा प्रक्रियाही तशी होणे बंधनकारक असतांनाही कॉक्रीटीकरण करणे, खराब लांबी असतांनाही रस्त्याचे काम केले जाणे, जिहे-कठापूर, कोरेगांव, तडवळे, खेड, सातारा रोड, पळशी राज्यमार्ग ११७ रोड प्रजिमा ३४ साखळी क्रमांक १/०० ते १/८०० ता कोरेगांव रस्ता सुधारणा, रुंदीकरणाचे काम चुकीचे असणे, साखळी क्र.१/१२५ व १/४०० असे दोन सीडी वर्क हे काम प्रत्यक्षात साखळी क्रमांक चुकीचे एकच काम झाले असणे, सातारा जिल्ह्यातील सार्वजनिक बांधकाम विभागामार्फत झालेल्या कामाची सखोल चौकशी होण्याची आवश्यकता, याकडे शासनाचे होत असलेले अक्षम्य दुर्लक्ष, शासन निर्णयाचे उल्लंघन करून काम केल्याप्रकरणी दोषी असणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर कडक कारवाई करून सदर निविदा प्रक्रिया तात्काळ रद्द करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(३) **श्री.श्रीकांत भारतीय, वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **ग्रामविकास मंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"राज्यातील ग्रामपंचायतीना ब्रॉडबँड सेवेसाठी ३४ हजार कोटी खर्च होऊन एक ही ग्रामपंचायतला इंटरनेट सेवा उपलब्ध नसणे सरपंच, उपसरपंच यांचे मानधन शासनाने वाढ केलेली असताना गेल्या ८ महिन्यांपासून मानधन दिलेले नसणे, राज्यात ग्रामविकास भवन व सरपंच भवन बांधण्याबाबत वारंवार आश्वासन देऊनही त्याची पूर्तता करण्याबाबत अद्याप कोणतीच कार्यवाही करण्यात आलेली नसणे, जात प्रमाणपत्र वेळेवर दाखल केले नाहीत म्हणून सरपंच पद रद्द करण्यात येत असताना काही सरपंचानी जात प्रमाणपत्र देऊनही केवळ तहसील कार्यालयाने दाखल प्रमाणपत्र जिल्हाधिकाऱ्यांना पाठविले नसल्याने त्यांचे पदही रद्द करण्यात येणे, गावात जल जीवन मिशन अंतर्गत पाईप लाईनची कामे करताना केलेल्या खोदकामामुळे खराब झालेले दुरूस्त करण्यासाठी निधी उपलब्ध करून

देण्याची आवश्यकता, प्रत्येक गावात स्वतंत्र तलाठी, ग्रामसेवक व वायरमन यांची नियुक्ती करण्याची आवश्यकता, वित्त आयोगाचा निधी बंधित अबंधित न करता ग्रामसभेला त्याचे अधिकार देण्याची आवश्यकता, जनसुविधा योजनेचे पैसे सर्व ग्रामपंचायतींना लोकसंख्येच्या प्रमाणात देण्याची आवश्यकता, जलजीवन योजनेकरीता सौर ऊर्जा उपलब्ध करून देण्याची आवश्यकता, गावठाणातील घरे ही गावच्या हद्दीबाहेर असल्याने तसेच त्याची नोंद ग्रामपंचायतीमध्ये नसल्याने अशा घरांना शासकीय योजनांचा लाभ देण्यास अडचणी येत असल्याने त्याबाबतचा निर्णय घेण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(४) **श्री.अमोल मिटकरी वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **सहकार मंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"अकोला व वाशिम जिल्ह्यातील २३६७ शेतकऱ्यांचे ११२ सहकार सोसायटी व जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेने शेतकऱ्यांचे संमतीपत्र न घेता परस्पर पुनर्गठन करण्यात आल्याचे आढळून येणे, त्यामुळे नवीन कर्ज मिळण्याप्रकरणी महात्मा ज्योतिराव फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजनेच्या लाभापासून वंचित राहिले असल्याचे माहे फेब्रुवारी, २०२५ मध्ये निदर्शनास येणे, त्यानुसार संबंधित सर्व शेतकरी १३.६४ कोटी कर्जे थकीत शेतकरी लाभापासून वंचित राहिल्यामुळे थकीत कर्जास माफी मिळणेसाठी मागणी केली असल्याचे निदर्शनास येणे, सदर बाब जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, अकोला यांनी केलेल्या चौकशीअंती उघडकीस आल्याचे निदर्शनास येणे, त्यामुळे संबंधित ११२ सहकारी सोसायट्या तात्काळ बरखास्त करून या सोसायट्यांच्या पदाधिकाऱ्यांविरुद्ध तसेच अकोला जिल्हा मध्यवर्ती बँक व्यवस्थापनाविरुद्ध पोलिसात गुन्हे दाखल करण्याची शेतकरी वर्गाकडून तसेच काही राजकीय पक्ष कार्यकर्त्यांकडून करण्यात आलेली मागणी, परिणामी, पर्यायाने शासनाची व जनतेची करण्यात आलेली फसवणूक, यामुळे सदर रक्कमेची कर्जे माफ करण्यात यावीत, अशीही मागणी करण्यात येणे, त्यामुळे संबंधित सहकारी सोसायट्या बरखास्त करून त्यावर प्रशासकीय मंडळे स्थापन केल्यास, तरुण वर्गाला नोकरीची संधी मिळण्याची शक्यता लक्षात घेता, शासनाने याबाबत तातडीने चौकशी करून कार्यवाही करण्याची आवश्यकता व उपाययोजना."

(५) श्री.एकनाथराव खडसे वि.प.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"महाराष्ट्र राज्य वीज वितरण कंपनीकडून राज्यातील शेतकऱ्यांना शेती पंपासाठी आवश्यक नवीन वीज कनेक्शन घेण्यासाठी वीज वितरण कंपनीच्या MAHADISCOM या वेबसाईट वरील NEW AGRICULTURE CONNECTION हा पर्याय मागील ४ महिन्यांपासून बंद करण्यात येणे, पर्यायाने शेतकऱ्यांना शेती पंपासाठी नवीन कनेक्शन न मिळणे, वीज वितरण कंपनीने नवीन जोडणीवर आणलेली अघोषित बंदी, मुख्यमंत्री सौरकृषी पंप योजनेत फक्त ७.५ अश्वशक्ती पर्यंतच अनुदान देण्यात येणे, ७.५ अश्वशक्ती सौरकृषीपंपास खोलवरून पाणी उपसा करण्यास असलेल्या मर्यादा, ही योजना फक्त शेततळे व विहिरीसाठीच उपयोगाची असणे, ट्युबवेल अथवा नदीवरून पाणी उपसा करण्यास सौरपंप योजना कुचकामी व निरुपयोगी ठरणे, सौरकृषी पंपाचे मर्यादा १५ अश्वशक्ती पर्यंत करण्याची आवश्यकता, अथवा शेतकऱ्यांना पूर्ववत नवीन वीज जोडणी देणे पूर्ववत सुरु करण्याची आवश्यकता, सिंचनासाठी पाणी उपलब्ध असूनही विजे अभावी शेती बागायती न होणे, पर्यायाने शेतकऱ्यांचे होणारे प्रचंड नुकसान, शासनाप्रती शेतकऱ्यांमध्ये पसरलेला तीव्र असंतोष व नाराजीची भावना, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(६) श्री.सचिन अहिर, वि.प.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"बृहन्मुंबई महानगरपालिका क्षेत्रातील भूमाफियांकडून डी, इ, जी-दक्षिण, एच-पश्चिम, के-पश्चिम, पी-उत्तर व पी-दक्षिण व एल प्रभाग क्षेत्रात मोक्याच्या ठिकाणावरील शासकीय तसेच खाजगी जमिनीवर अनधिकृत इमारतींची बांधकामे मोठ्या प्रमाणात होत असणे, जी-दक्षिण या प्रभागात सन २०२२ ते २०२४ या कालावधीत २०८ अनधिकृत बांधकामांना नोटीस बजावण्यात आली असून देखिल अद्यापपर्यंत कोणतीही कारवाई झालेली नसणे, पी-दक्षिण, पी-उत्तर या प्रभागात भूमाफियांनी शासनाच्या सुमारे १५० एकर जागेवर भरणी टाकून अतिक्रमण केलेले असणे, यामुळे शासनाचे कोट्यवधी रूपयांचा महसूल बुडणे, अशा अनधिकृतारित्या बांधलेल्या इमारतीमध्ये घर घेऊन फसवणूक झालेल्यांची संख्या दिवसेंदिवस वाढत

असणे, अशा प्रकरणांमध्ये न्यायालयात दाद मागण्यासाठी धाव घेण्याची नागरिकांवर आलेली वेळ, तसेच स्थानिक नागरिकांच्या पाणी, विज, रस्ते यासारख्या मुलभूत सुविधांवर येणाऱ्या ताणामुळे नागरीकांचे होणारे प्रचंड हाल, रस्ते वाहतुकीवर होणारा परिणाम, शासनाचे मोठ्या प्रमाणात होणारे महसूली नुकसान, याबाबत जनतेत प्रचंड प्रमाणात असलेला आक्रोश, यामुळे कायदा व सुव्यवस्थेची परिस्थिती उद्भवण्याची भीती, याबाबत लाईफ इन लाईट या स्वयंसेवी संस्थेने तथा स्थानिक नागरीकांनी महानगर पालिकेकडे वारंवार केलेल्या अनेक तक्रारी, याकडे महानगरपालिका आयुक्त, संबंधित झोनचे उपायुक्त, डी.ओ., वॉर्ड ऑफिसर, कार्यकारी अभियंता या सर्व अधिकाऱ्यांचे होत असलेले दुर्लक्ष, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना. "

(७) श्री.विक्रान्त पाटील, वि.प.स. पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे उप मुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधतील :-

"नैना प्रकल्पांतर्गत सिडकोने विशेष नियोजन प्राधिकरण म्हणून ४६ गावांसाठी १२ टीपीएसची तयारी केली असणे, परंतु ग्रामस्थांशी संवादाचा अभाव व अधिकाऱ्यांची उदासीन मानसिकता यामुळे कामकाजात व नियोजनात अनेक त्रुटी असल्याचे दिसणे, मुळ गावठाणालगत असलेल्या शेतकऱ्यांच्या बांधकामावरती अन्य व्यक्तींचे ४०% अंतिम भूखंड अधोरेलिखित केलेले असणे, शेतकऱ्यांच्या घरांवरती रस्ते अथवा सामाजिक सुविधांच्या भूखंडाचे नियोजन केलेले असणे, त्यामुळे ग्रामस्थांमध्ये सिडको विषयी प्रचंड नाराजी असणे, ४६ गावांतील ५०३८ बाधित घरांवर नैनामार्फत कार्यवाही विषयी संभ्रम असणे, योजनेत समाविष्ट नसलेल्या गावठाण लगतच्या बांधकामांचे नियमितीकरण याबाबत स्पष्टता नसणे, नैना प्रकल्प येण्यापूर्वीच्या बांधकामाबाबत पुनर्विकास धोरणात त्रुटी असणे, जमिनीची प्रत्यक्ष कागदोपत्री मालकी नसतानाही सिडकोने ६५०० कोटींची निविदा काढून कंत्राटदारांना ६५० कोटी आगाऊ देणे, यामुळे प्रकल्प लोककल्याणकारी असूनही नागरिकांचा याला विरोध असणे, सन २०१३ ते सन २०२५ या १२ वर्षांत सिडको कोणताही विकास करू न शकल्यामुळे शेतकऱ्यांच्या जमिनी तशाच पडून राहिल्याने भूमिपूत्र आर्थिक संकटात आले असणे, विकासाचा कार्यकाळ व बाधित बांधकामांवरील कार्यवाही विषयी

स्थानिक ग्रामस्थांमध्ये पसरलेले संध्रमाचे वातावरण दुर करणे, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

- (८) **श्री.सतिश चव्हाण, वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **महसूल मंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"छत्रपती संभाजीनगर जिल्ह्यातील मौजे पाडळी ता.खुलताबाद येथे एकर सरकारी गायरान असणे क्षेत्र १०० गट क्र.८३, सदर गायरान हे पाडळी ते दरेगांव व सिरोडी रस्त्यालगत असणे, सदर गायरानात मौजे पाडळी, दरेगांव, सिरोडी व सोबलगांव येथील गुरे चरण्यासाठी येत असणे, परंतू सदर गायरानात किमान ७० एकर अतिक्रमण झाले असणे, अतिक्रमण धारकांनी गायरान जमिनीत विहिर शेततळे करून जमिनी बागायती केल्या असणे, त्यामुळे तिन्ही गावातील गुरे चरण्यासाठी जमिन शिल्लक नसणे, मौजे पाडळी येथील ग्रामस्थ व ग्रामपंचायत कार्यालयाने तहसिलदार खुलताबाद व भुमि अभिलेख कार्यालयाकडे विनंती करून गायरान जमिन मोजण्या करून खुणा निश्चित करण्यासाठी वेळोवेळी पत्र व्यवहार केला असणे, परंतु प्रशासन स्तरावर काहीही कार्यवाही होत नसणे, सदर गायरान जमिनीवरील अतिक्रमण काढण्यासाठी पाडळी ग्रामस्थांची मागणी असणे, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

- (९) **श्री. धीरज लिंगाडे, वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **उद्योग मंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"ठाणे जिल्ह्यातील टी.टी.सी. औद्योगिक क्षेत्रात मौजे शिळ, सर्व्हे ९७/१ व ९७ या एम.आय.डी.सी. च्या भुखंडावर तसेच शीळ, खर्डी, खान कंपाऊंड, महापे रोड वरील शासकीय भुमाफियांद्वारे पुन्हा अनधिकृत इमारतीची कामे सुरू असल्याची बाब माहे जानेवारी, २०२५ दरम्यान निदर्शनास येणे, लाईफ इन लाईट या संस्थेने, जिल्हाधिकारी ठाणे, प्रादेशिक अधिकारी तथा उपजिल्हाधिकारी, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास मंडळाचे प्रादेशिक अधिकारी, डी.एम.सी. झोन-१, दिवा प्रभाग समिती वॉर्ड ऑफिसर, यांच्याकडे पुराव्यांसह लेखी तक्रार करणे, सदर ठिकाणी ८ ते ९ मजल्यांच्या अनधिकृत इमारती उभ्या असणे, याप्रकरणी कोणतीही कायदेशीर कार्यवाही न होणे, शासनाचे प्रचंड प्रमाणात होणारे महसूली नुकसान, राज्यातील उद्योगांसाठी राखीव असलेल्या भुखंडांवर भुमाफियांद्वारे झालेल्या अतिक्रमणांमुळे राज्यातील उद्योग धंद्यांना जागा न मिळाल्याने राज्यातील

उद्योग महाराष्ट्राबाहेर जाण्याच्या घटना वारंवार होत असणे, यामुळे राज्यात बेरोजगारीची होत असलेली वाढ, अशा शासनाच्या विविध प्रयोजनांसाठी राखीव असलेल्या भूखंडांवर अतिक्रमण करणाऱ्या भुमाफियांवर आणि अतिक्रमणांकडे दुर्लक्ष करून त्यांना पाठीशी घालणाऱ्या प्रशासकीय अधिकाऱ्यांवर तात्काळ कठोर कारवाई करण्याची तसेच शासकीय राखीव भूखंडांवरील अतिक्रमणांबाबत शासनाने कठोर धोरण तयार करण्याची आवश्यकता, याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

(१०) **श्रीमती उमा खापरे**, श्री.प्रविण दरेकर, प्रसाद लाड, अॅड.निरंजन डावखरे, श्री.सदाशिव खोत, डॉ.परिणय फुके, श्री.विक्रान्त पाटील, **वि.प.स.** पुढील तातडीच्या व सार्वजनिक महत्वाच्या बाबीकडे **पर्यावरण व वातावरणीय बदल मंत्र्यांचे** लक्ष वेधतील :-

"महाराष्ट्रात केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाच्या (सीपीसीबी) जल गुणवत्ता व्यवस्थापन विभागाने 'पोल्युटेड रिव्हर स्ट्रेचेस फॉर रिस्टोरेशन ऑफ वॉटर क्वालिटी' हा अहवाल तयार केला असून यामध्ये देशभरातील ६०३ नद्यांचे विश्लेषण करण्यात आले आहे, त्यात सर्वाधिक ५५ प्रदूषित नदीपट्टे महाराष्ट्रात असल्याचे माहे मार्च, २०२४ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले असणे, राज्यातील भीमा, मिठी, मुठा, सावित्री, गोदावरी, कन्हान, मुळा, पवना, इंद्रायणी, अंबा, अमरावती, बोरी, बुराई, भातसा, बिंदुसरा, चंद्रभागा, दारणा, घोड, गोमाई, गिरणा, हिवरा, कलू, कन, कोलार, कोयना, कृष्णा, कुंडलिका, मंजिरा, मोर, मोरणा, मूचकुंडी, मोरणा, नीरा, पांझरा, पाताळगंगा, पैनगंगा, पेढी, पेहलर, पूर्णा, रंगावली, सीना, सूर्या, तानसा, तापी, तितूर, उल्हास, उरमोडी, वैतरणा, वशिष्टी, वेण्णा, वाघूर, वैनगंगा, वर्धा, वेणा या नद्यांतील काही भाग प्रदूषित झाल्याचे अहवालात नमूद करण्यात आले असणे, शासनाने सदर नद्यांच्या जल प्रदूषणास कारणीभूत घटकांची दखल घेऊन प्रदूषण रोखण्यासाठी प्रशासकीय पातळीवर उपाययोजना करण्याची आवश्यकता असणे, यावर शासनाने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना."

पाच : म.वि.प. नियम १०१ — अ अन्वये विशेष उल्लेख — (असल्यास)

-मध्यंतर-

सहा : सन २०२५-२०२६ च्या अर्थसंकल्पावर सर्वसाधारण चर्चा सुरु व मंत्र्यांचे उत्तर

सात : (क) (मंगळवार, दिनांक ११ मार्च, २०२५ व बुधवार दिनांक १२ मार्च, २०२५ रोजी दिवसाच्या कामकाजाच्या क्रमात दर्शविण्यात आलेला म.वि.प. नियम २६० अन्वये प्रस्ताव) — (चर्चा पुढे सुरु व मंत्र्यांचे उत्तर) —

सर्वश्री प्रविण दरेकर, हेमंत पाटील, विक्रम काळे, प्रसाद लाड, डॉ.मनिषा कायंदे, श्री.सतिश चव्हाण, श्रीमती चित्रा वाघ, श्रीमती भावना गवळी, सर्वश्री कृपाल तुमाने, श्रीकांत भारतीय, अमोल मिटकरी, किशोर दराडे, निरंजन डावखरे, किरण सरनाईक, पंकज भुजबळ, राजहंस सिंह, शिवाजीराव गर्जे, योगेश टिळेकर, श्रीमती उमा खापरे, सर्वश्री ज्ञानेश्वर म्हात्रे, विक्रांत पाटील, सदाशिव खोत, अमित गोरखे, वसंत खंडेलवाल, डॉ.परिणय फुके, सर्वश्री अमरीशभाई पटेल, धर्मगुरु बाबुसिंग राठोड, रणजितसिंह मोहिते-पाटील, वि.प.स. यांचा म.वि.प. नियम २६० अन्वये प्रस्ताव —

"हे राज्य लोकांचे आहे आणि लोकांसाठी आहे" ही भावना मनामध्ये ठेवून महायुतीचे शासन वेगाने कार्यरत असणे, मुंबई-पुणे व एमएमआरडीएसह राज्यातील अन्य छोट्या शहरांमध्ये स्टार्टअपची संख्या वाढत असल्याने इंडिया स्टार्टअपनी घोषित केलेल्या आकडेवारीनुसार महाराष्ट्र हे स्टार्टअपचे देशातील पहिल्या क्रमांकाचे राज्य ठरले असणे, महायुती शासनाने महाराष्ट्रात अशक्य वाटणारा समृद्धी महामार्ग कार्यान्वित केला असणे, या महामार्गामुळे मुंबई-पुण्यात होणारी गुंतवणूक धुळे, गडचिरोली, नागपूर, अमरावती या भागात वाढत असल्याचे निदर्शनास येणे, नागपूर-गोवा शक्तीपीठ द्रुतगती मार्गाचे बांधकाम हाती घेण्याचा निर्णय घेतला असणे, या द्रुतगती मार्गामुळे, त्या मार्गावरील प्रमुख धार्मिक क्षेत्रे व तिर्थस्थळे जोडण्याचे प्रयोजन असून या प्रदेशातील आर्थिक विकासाला देखील चालना मिळू शकेल, राज्याच्या शहरी भागात पायाभूत सुविधांद्वारे शहरी जीवनमान सुधारण्यासाठी 'नगरोत्थान महाभियान' प्रभावीपणे राबविण्याचे प्रयोजन असणे, या योजनेतर्गत पाणी पुरवठा, मल:निस्सारण व विकास यांचे सुरु असलेले प्रकल्प दोन वर्षांत पूर्ण करण्याचे उद्दिष्ट ठेवण्यात आले असणे, मुंबई ही देशाची आर्थिक राजधानी असल्याने या शहरामध्ये गृहनिर्माण व गतीमान परिवहन हे मुद्दे प्राधान्याने विचारात घेऊन स्मार्ट सिटीच्या माध्यमातून स्थानिकांचे जीवनमान उंचावण्यासाठी शासनाचा प्रयत्न असणे, मेट्रो-२ ए आणि २ बी ची सेवा सुरु झाल्याने पश्चिम द्रुतगती मार्गावरील

अंधेरी आणि दहिसरच्या मध्ये वाहतुक कोंडी कमी होऊन मुंबईकरांचे प्रवास सुखकर झाल्याचे दिसून येणे, ठाणे-बोरीवली भुयारी मार्गाची निर्मिती करण्याचे धोरण प्रस्तावित असणे, मुंबई-पुणे मिसिंग लिंक या ६७०० कोटी रुपयांच्या प्रकल्पाचे काम सुरु असणे, वर्सोवा-वांद्रे सागरी सेतुची निर्मिती, शिवडी ते न्हावाशेवा या मुंबई पारबंदर प्रकल्पाची निर्मिती जलदगतीने सुरु असणे, मुंबईतील कुर्ला येथील नेहरूनगर, टिळकनगर या म्हाडा वसाहतीतील अनेक इमारतींचा पुनर्विकास होऊन १० ते १५ वर्षे उलटल्यानंतरही त्यांना भोगवटा प्रमाणपत्र मिळाली नसल्याचे निदर्शनास येणे, या गृहनिर्माण वसाहतींसाठी लागू केलेल्या अभय योजनेची मुदत वाढविण्याची आवश्यकता, कुर्ला येथील रेल्वे हद्दीतील संतोषी माता नगर, साबळे नगर व क्रांतीनगर येथे अनेक वर्षे राहणाऱ्या झोपडीधारकांना रेल्वे प्रशासनामार्फत पर्यायी जागा उपलब्ध करण्याकरिता राज्य शासनाने प्रयत्न करण्याची आवश्यकता, नेहरूनगर येथील म्हाडाच्या वसाहतीत राहणाऱ्या पोलीस कर्मचाऱ्यांना माफक दरात निवासस्थाने उपलब्ध करून देण्याची आवश्यकता, राज्यभरात ४०९ नागरी समुहांमध्ये 'प्रधानमंत्री आवास योजना (शहरी)' राबविण्याचे प्रयोजन असणे, या योजनेतर्गत २ लाखांपेक्षा अधिक घरे बांधण्यात आली असून, १ लाख ८५ हजारांपेक्षा अधिक घरांचे बांधकाम प्रगतीपथावर असणे, मेट्रो तसेच कोस्टल रोड प्रकल्प पूर्ण झाल्याने मुंबईकरांचे जीवनमान उंचावणे, मुंबईतील कोळीवाडा आणि गावठाणाकरिता सीमांकन करून वेगळी विकास नियंत्रण नियमावली तातडीने तयार करण्याची आवश्यकता, कोळीवाडे व गावठाणांची झालेली दुरावस्था तातडीने दूर करण्याची आवश्यकता, पुण्यातील सहकारी गृहनिर्माण संस्था व वसाहतींचे स्ट्रक्चरल ऑडीट करून पुनर्विकास करण्याची आवश्यकता, पुणे शहरात विमानतळाकरिता जागा राखीव असून अन्य पायाभुत सुविधा तातडीने करण्याची आवश्यकता, पुण्यातील जुन्या ब्रिटीशकालीन वाड्यांचा पुनर्विकास करण्याची आवश्यकता, जुन्या चाळींची व्याख्या बदलून हेरिटेज टिडीआर प्रत्यक्ष अंमलात आला असणे, एमएमआरडीए क्षेत्रात सहकारी गृहनिर्माण संस्थांच्या पुनर्विकासासाठी मुंबई जिल्हा बँकेला नोडल एजन्सी म्हणून मान्यता देण्यात येणे, मुंबईतील जुन्या इमारतींच्या स्वयंपुनर्विकासाकरिता मुंबई जिल्हा बँकेकडून देण्यात येणाऱ्या कर्ज मर्यादेत वाढ करण्यात आली असल्याने गृहनिर्माण प्रकल्प वेगाने उभे रहात असल्याचे निदर्शनास येणे, मानीव अभिहस्तांतरण करण्यासाठी स्टॅम्प

ड्युटी भरण्यात सुलभता होण्यासाठी मुद्रांक शुल्क अभय योजना सुरु करण्यात येणे, झोपडपट्टी पुनर्वसन मधील सदनिका हस्तांतरण शुल्कात ५० टक्के कपात करण्याचा निर्णय घेण्यात येणे, राज्यात ५१ लाख घरे बांधण्याचे प्रस्तावित असणे, ठाणे शहरात एमआयडीसीच्या अभिन्यासातील १५०० हेक्टर भूखंडावर जगातील सर्वात मोठा क्लस्टर प्रकल्प राबविण्यात येणे, समूह विकास पध्दतीने हा प्रकल्प राबविण्याचे प्रयोजन असणे, वाशी येथील सध्याच्या दोन खाडी पुलांना समांतर अशा तिसऱ्या सहा पदरी खाडी पुलाच्या प्रकल्पाचे काम सुरु असणे, नवी मुंबई विमानतळामुळे वाढणाऱ्या लोकसंख्येसाठी नियोजित 'नैना' प्राधिकरणामार्फत २३ गावांच्या नियोजित आराखड्याच्या अंमलबजावणीस गती देण्याची आवश्यकता, मुंबई, पुणे, नागपूर, छत्रपती संभाजीनगर यांसारख्या मोठ्या शहराचा मेगापॉलिस मेटाव्हर्स प्रकल्पाच्या मदतीने अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करून जागतिक पटलावरचे हे महानगर त्याच उच्च दर्जाचे व्हावे व येथील प्रत्येक कुटुंबात सुख आणि समाधान नांदावे ही या शासनाची महत्वाकांक्षा असणे, मुंबई व एमएमआरडीए क्षेत्रातील घरांची समस्या, वाहतुक समस्या इ. चे गतीमानतेने निर्मूलन करून मुंबईचा पर्यावरणपूरक विकास करण्याच्या दृष्टीने करावयाची कार्यवाही व उपाययोजना विचारात घेण्यात यावी."

(ख) **सर्वश्री अंबादास दानवे**, सतेज ऊर्फ बंटी पाटील, एकनाथराव खडसे, अॅड.अनिल परब, सर्वश्री अभिजीत वंजारी, शशिकांत शिंदे, सचिन अहिर, अशोक ऊर्फ भाई जगताप, सुनिल शिंदे, जयंत आसगावकर, जगन्नाथ अभ्यंकर, डॉ.प्रज्ञा सातव, सर्वश्री धीरज लिंगाडे, राजेश राठोड, सुधाकर अडबाले, **वि.प.स. यांचा म.वि.प. नियम २६० अन्वये प्रस्ताव —**

शासनाच्या दिशाहीन धोरणांमुळे शहर आणि ग्रामीण भागातील महत्त्वाची विकासकामे रखडली असून, विविध योजनांमध्ये मोठ्या प्रमाणात अपारदर्शकता आणि आर्थिक गैरव्यवहार झालेले असणे, राज्यात स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या निवडणूका रखडल्यामुळे अनेक विकासकामे प्रलंबित असून प्रशासकीय अधिकाऱ्यांचा अनेक कामांमध्ये वाढलेला हस्तक्षेप, विरोधी पक्षांच्या लोकप्रतिनिधिंना निधी देताना मिळत असलेला दुजाभाव, राज्यातील स्मार्ट सिटी योजनांचा वेग अत्यंत संथ असून निधी मंजुरीस विलंब होत असणे, अनेक प्रकल्प कागदावरच राहिले असणे, महानगरपालिका आणि नगरपालिका स्तरावर कचरा व्यवस्थापनासाठी मोठ्या प्रमाणात निधी

मंजूर केला जातो, पण प्रत्यक्षात त्याचा योग्य वापर न करता भ्रष्टाचार केला जात असणे, अनेक शहरांमध्ये रस्ते खोदकाम सुरूच असणे, पण दर्जेदार पायाभूत सुविधा निर्माण होत नसणे, ड्रेनेज लाईनसाठी मंजूर केलेले प्रकल्प अपूर्ण असणे, परिणामी शहरांमध्ये पावसाळ्यात पाणी साचण्याचे प्रमाण वाढले असणे, स्मार्ट सिटी अंतर्गत मंजूर रस्ते व पूल अपूर्ण असल्यामुळे अनेक ठिकाणी पूल आणि उड्डाणपूल वर्षानुवर्षे अपूर्ण असून (फ्लायओव्हर) त्यामुळे होत असलेली वाहतूक कोंडी, प्रधानमंत्री आवास योजना (PMAY) आणि राज्य सरकारच्या घरकुल योजनांचे अनुदान लाभार्थ्यांना वेळेवर मिळत नसणे, घरकुल प्रकल्प रखडले असून अनेक कंत्राटदारांनी कामच बंद केले असणे, म्हाडा आणि सिडकोच्या घरवाटप प्रक्रियेत मोठ्या प्रमाणात अपारदर्शकता असून, सामान्य नागरिकांना परवडणाऱ्या घरांसाठी प्रचंड अडचणी येणे, मोठ्या विकासकांना फायदा मिळवून देण्यासाठी नियमांचे उल्लंघन होत असणे, अनेक झोपडपट्ट्या व जुन्या चाळी तसेच सोसायट्यांचे पुनर्विकास प्रकल्प फसव्या विकासकांमुळे रखडले असणे, रहिवाशांना तात्पुरत्या जागांमध्ये हलवून त्यांना पुन्हा घर मिळत नसणे, प्रधानमंत्री ग्रामसडक योजना आणि राज्यस्तरीय रस्ते योजना रखडल्या असणे, अनेक गावांना जोडणारे रस्ते अजूनही खराब अवस्थेत असून मंजूर निधीचा उपयोग होत नसणे अनेक गावांमध्ये अद्याप पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था नसणे, टँकर माफियांना फायदा होईल, यासाठी पाणीपुरवठा योजना रखडवल्या जात असणे, गाव तिथे रस्ता ही संकल्पना पूर्णत्वास आली नसल्याने अनेक गावांपर्यंत अद्यापही पक्के रस्ते पोहोचलेले नसणे, पाणंद रस्ते निधी अभावी प्रलंबित असल्याने शेतकऱ्यांना अनेक अडचणींचा सामना करावा लागणे, परिवहन विभाग व अखात्यारित असलेले महामंडळे यामध्ये सुरु असलेली अनियमितता व गैरव्यवहार, या सर्व प्रश्नांकडे शासनाचे झालेले अक्षम्य दुर्लक्ष, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही व शासनाची भूमिका."

आठ : अर्धा-तास चर्चा — म.वि.प. नियम ९२ अन्वये (बैठकीच्या शेवटी)—

(१) **श्रीमती चित्रा वाघ**, सर्वश्री प्रसाद लाड, प्रविण दरेकर, वि.प.स. पुढील सार्वजनिक महत्वाच्या बाबींवर चर्चा उपस्थित करतील.

"राज्यात पुरुषांच्या बरोबरीनेच नोकरदार महिला कामानिमित्त घराबाहेर जात असून, त्यांना बहुतांश वेळेला प्रवासदेखील करावा लागत

असून, राज्यातील महामार्गावर किंवा शहरी व ग्रामीण भागात दर्शनी ठिकाणी महिलांकरिता स्वच्छतागृहांची कमतरता असणे, तसेच जी स्वच्छतागृहे आहेत त्यांची अत्यंत दुरवस्था झालेली असणे, अशा शौचालयांमध्ये कोणत्याही प्रकारची सुरक्षितता नसणे तसेच काही शौचालयांमध्ये छुपे कॅमेरे लावून महिलांचे छायाचित्रण होत असणे, अशाप्रकारचे गैरप्रकार रोखण्यासाठी शासनामार्फत कोणतीही यंत्रणा नसल्याने महिलांच्या सुरक्षिततेचा प्रश्न निर्माण होणे, शौचालये नादुरुस्त तसेच अस्वच्छ असल्यामुळे त्याठिकाणी दुर्गंधी येत असल्याने महिलांना त्यांचा वापर करता न येणे व महिलांची यामुळे प्रचंड गैरसोय होत असणे, शासनाने पेट्रोल पंप, शासकीय कार्यालय व फुडमॉल येथे दर्जेदार शौचालये बांधण्याचे निर्देश दिलेले असतानादेखील या आस्थापनांकडून याकडे दुर्लक्ष होत असणे, त्यामुळे शासनाने जाहीर केलेल्या धोरणांची योग्य ती अंमलबजावणी होत नसल्यामुळे समस्त महिलावर्गामध्ये शासनाच्या या धोरणाविषयी निर्माण झालेली असुरक्षिततेची भावना याबाबत शासनाने करावयाची कार्यवाही वा उपाययोजना."

(२) **सर्वश्री. सुनिल शिंदे**, मिलिंद नार्वेकर, अॅड अनिल परब वि.प.स. पुढील सार्वजनिक महत्वाच्या बाबींवर चर्चा उपस्थित करतील.

“सद्यःस्थितीत वेगवेगळ्या प्रकारच्या साथीच्या आजारांनी मुंबईकरांसह राज्यातील जनता त्रस्त झाली असताना राज्यातील अनेक खाजगी पॅथॉलॉजी लॅब रुग्णांच्या वैद्यकीय असहायतेचा गैरफायदा घेत असून त्यांच्या विविध तपासण्यांकरिता जादा शुल्काची आकारणी करणे, आरोग्य विभागाने डेंग्यूच्या तपासणीसाठी सहाशे रुपये व स्वाईन फ्ल्यूच्या तपासणीसाठी साडेतीन ते पाच हजार रुपयांची दर मर्यादा निश्चित केली असणे, डेंग्यू व स्वाईन फ्ल्यू यासारख्या आजारांची लागण झाल्याचे कळताच रुग्ण व त्यांचे नातेवाईकांमध्ये भितीचे वातावरण निर्माण होत असून रुग्णांच्या रक्ताच्या विविध चाचण्या असल्यामुळे तातडीने रक्त तपासणीचा अहवाल मिळण्याकरिता खाजगी पॅथॉलॉजी लॅबकडून जादा शुल्क घेणे, घरी येऊन रक्त तपासून देण्याच्या सुविधेकरिता पॅथॉलॉजी लॅबकडून शुल्काची दुप्पट आकारणी केली जात असणे, खाजगी पॅथॉलॉजी लॅबकडून होत असलेली रुग्णांची आर्थिक पिळवणूक थांबविण्यासाठी दिनांक २८ सप्टेंबर, २०१६

रोजी सार्वजनिक आरोग्य विभागाने या तपासण्यांसाठी प्रत्येकी ६००/- रुपयांपेक्षा जास्त शुल्क न आकारण्याचे निर्देश दिलेले असतानाही खाजगी पॅथॉलॉजी लॅबकडून सदरहू निर्देशांचे उल्लंघन होत असणे, तसेच डॅंग्यूची तपासणी वगळता अन्य तपासण्यांवर शासनाचे कोणतेही नियंत्रण नसून खाजगी पॅथॉलॉजी लॅबचे आरोग्य तपासणीमधील वाढते गैरप्रकार रोखण्यासाठी शासनाने करावयाची कार्यवाही वा उपाययोजना"

विधान भवन,

मुंबई

दिनांक : १२ मार्च, २०२५

जितेंद्र भोळे

सचिव (१) (कार्यभार),

महाराष्ट्र विधानपरिषद

असुधारित प्रत